

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre . . .	16 kor. — fill.
Negyedévre . . .	4 „ — „
Helyben hásho hordva:	
Egész évre . . .	20 kor. — fill.
Negyedévre . . .	5 „ — „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre . . .	24 kor. — fill.
Negyedévre . . .	6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, május 17.

Az árvapénzek és a hitelszövetkezetek.

Nagyfontosságú belügyminiszteri rendelet érkezett ma Biharvármegye alispánjához.

Tudvalevőleg létezik egy Országos Központi Hitelszövetkezet, mely az állam milliárdokat érő anyagi támogatása mellett sem képes annyi kölcsönt nyújtani a kisembereknek, a kik a méregdrága falusi hitel elől odamenekülnek, mint a mennyi szükséges volna. Hosszasabban nem kell beszélni arról, hogy mily sokba kerül az egyszerű falusi népnek egy-egy kis kölcsön. A parasztgazdáknál, különösen Biharban pedig egy olyan szokás kapott lábra a kölcsön terén, mely rettentő drágasága mellett képes tönkre tenni a kölcsönvevőt. Ha módunkban lesz, részletesebb példákat is hozunk föl erre nézve, most pedig általános vonásokban rajzoljuk meg e bajt. A földmives ugyanis nem adja el ősszel a felesleges összegyűjtött takarmányát egyrészt azért, mert nem igen kél el jó áron, másrészt pedig azért, mert jobb üzletet remél vele csinálni. Vesz tehát a meglevő takarmányra lovat, vagy szarvasmarhát és arra számít, hogy azt kitevelve, jobb kondícióban, tavasszal nyereséggel eladja.

Felesleges talán mondanunk, hogy pénze nincs ősszel, a min a teletől marhákát megvonná, tehát kölcsönt vesz föl a vidéki apró-cseprő bankokban, a milyenek most már a nagyobb községekben egyre-másra alakulnak és virágznak. Nem nagy összeget vesz föl, mert nagy össze-

get nem is kapna, de meg a téli beszerzésre elég egy kis összeg is, úgy 50—60 frt. Csakhogy ennek a kis összegnek a beszerzése méregdrágába kerül. Nagy összegeknél az eljárás költség megoszlik, de az ilyen kis összegeknél a kamatokkal együtt a 10—15 százalékot is megüti.

A szép remények tavasszal vagy beütnek vagy nem. Ha beütnek, a nyereség akkor sem olyan nagy, hogy a kölcsönvevő összeg horribilis kamatját megbirja. A kölcsönvevő nem is igen gondol arra, hogy az egész összeget kiegyenlítse az eladási árból, hanem törleszt és ősszel veszi a másik kölcsönt, persze más banktól. Ha esetleg nem ütnek be a remények, a mi nagyon is gyakran megtörténik és az ilyen kiteletetésben igen nagy a risicó, akkor még hamarabb következik be a teljes anyagi tönk.

Ezen az állapotban csak az Országos Hitelszövetkezet vidéki fiókjai segíthetnek, csak ezek szállhatnak szembe a kis pénzintézetek kalózkodásával.

Sajnos, hogy Biharvármegyében a hitelszövetkezeti intézmény még merőben ismeretlen fogalom. A Károlyi Sándor-féle szövetkezetek nem kellettek az intéző köröknek, mert azok agráriusok voltak, ez pedig egy egészen más politikai irányt jelent, mint a szent meggyőződésű öreg politikája, — az újabb Országos Központi Hitelszövetkezet fiókjának alapítására pedig hiányzik a kezdeményező szellem. Az intéző körök azt hiszik, hogy ha megszavazták a szövetkezeti központ céljaira a nagy fölbuzduláskor egy-egy ötezer forintos részvényt, ezzel már megtették mindent a szövetkezeti ügy érdekében. A hitelszövetkezeti

központ alapításáról szóló törvény meghagyja, hogy a kezdeményezésnek lehetőleg a tisztviselőktől kell kiindulni, mert a mozgalom csak úgy tarthat számot az állami felügyelet alatt levő központ támogatására. Sok vitát is keltett annak idején ez a paragrafus, de nem hiába. Hol vannak tehát a tisztviselők, a járási szolgabírák stb., hiszen még hírért sem láttuk Biharban a hitelszövetkezeteknek? A mi van, az magán kezdeményezésből alakult, de nem is tart számot az állami támogatásra.

Most Széll Kálmán belügyminiszter ur leír és ajánlja az árvapénzeknek a szövetkezeti központban való elhelyezését. Miért tegyük mi ezt? Hiszen úgy sincs benne mi hasznunk sem. Előttünk már megtették ezt Somogy és Tolna vármegyék. Árvapénzeiket a megyében működő hitelszövetkezeteknek adták kamatra. Mert ezekben a vármegyékben alig van község, a melyben ne működne a hitelszövetkezet.

Egy időben szenzációs kijelentéseket vártak Tisza István gróftól Ugrán. Nem tett ugyan szenzációs politikai kijelentéseket, de azért tagadhatatlan, hogy igen okosan beszélt. Azt mondta ugyanis válaszóknak, hogy legközelebb részesíteni fogja őket a megalapított szövetkezeti központ áldásaiban. Az ígéret csak ígéret maradt, Tisza István grófnak pedig most kisebb gondja is nagyobb, mint az ugrai kékbélis választók hitelszövetkezete.

Azt hisszük azonban, hogy a belügyminiszter itt következő rendelete gondolkodóba fogja ejteni a vármegye intéző köreit:

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Másodvirágzás.

Írta: Ifj. Márkus János.

Nagyságos asszonyom! Még most is fülembe cseng-bong a nóta, éppen úgy, ahogy azt az ön piciny ujjai eljátszották a hófehér billentyűkön. Még azt is meg tudnám mondani, hogy itt egy futam következett, itt pedig egy gixer zavarta meg azt a gyönyörű nótát, — az ön kedvenc nótáját:

„Árvalányhaj a süvegem bokrétája . . .“

Higye meg asszonyom, sohasem voltam szentimentális, de mikor körülöttem zsongnak azok az édes, azok a feledhetetlen ifjúkori reminiscenciák, — tudja Isten, ugy elérzékenyülök, hogy alig ismerem önmagamra. Pedig hát az a nap, amely egyszer alá merült a mulandóság végtelen tengerébe, sohasem fog többé ránk ragyogni. Ön asszony, én meg agglegény. Az ön szíve ki tudja mit érez? Az euyém meg sohasem nyeri vissza többé fiatal üdeségét. Sokszor kilobban még hamvai alól a szerelem egy-egy lángja, de gyújtani, a régi gyermekkedélyt visszavarázsolni nem lesz képes többé soha . . . soha! Nem is akarom én ezt. Szerelemért koldulni bohó dolog. Mig fia-

tal az ember rá viszi a szíve, de a kor megacélozza, körülburkolja törhetetlen pánczéllal s ezen a pánczélon megtompul a fegyver. Talán még az ön ragyogó szemsugarai sem tudnának hozzáférközni azokhoz a finom idegekhez, melyek felvillanyozódnak s melyek viszik tova, a test minden részébe a szerelem érzését.

Ne vegye rossz néven asszonyom, ha talán nagyon is hosszadalmasan kezdtem, de kénytelen voltam vele, hogy tisztába legyen érzelmeimmel s megértse azt a kis mesét, amelyet itt leírok.

Volt egyszer egy nagyon szép leány, kit ha tündérnek neveznénk sem volna túlzás, — meg volt egyszer, egy ábrándos, egy érzékeny szívű leány. Nevezzük el a leányt Adriennek, (ne haragudjom asszonyom, mert valóban az ön nevét viselte) az ábrándos legényt meg, — milyen különös is ez a véletlen — az ön nevére keresztelték. Sohasem látták egymást, de hát rokon lelkeknek elég egy pillanat, hogy egymást ismerősök gyanánt üdvözöljék. Adrien is a legelső csárdást már az ábrándos fickóval táncoltta — aki — mire a tánc véget ért — azt szerette volna, hogy ez a csárdás végig nyuljon az egész életén s úgy érezte, hogy még ez sem volna elég, még az ujjáját is

Adrienne szeretné táncolni. Ilyen bizzar gondolatok forogtak agyában s szinte kábultan nézett a nyüzsgő sokaságba . . . szinte elvakította a csillárok káprázatos fénye.

Minden olyan fiatal, minden olyan üde volt ebben a teremben. A szebbnél-szebb, az illatosnál-illatosabb virágok, a tánczosnők elegáns csoportja, a forró dobogó szívek és kedélyek, a cigány meg rádült a hegedűjére s olyan ábrándosan, olyan szédítően szépen húzta a hallgatót:

„Árvalányhaj a süvegem bokrétája . . .“

Istenem! Miért is repül oly gyorsan az idő, vagy ha már repül, legalább mért nem maradhat az ember örökké ifju. Mért nincs megfordítva a világrend, hogy először lenne öreg az ember, aztán ifju, vig kedélyű ifju és legutoljára gyermek. Ott játszadoznék az ut porában, feledné a gondot s üzné a himes szárnyu lepkeket, míg bele nem buknék valami virágokkal pompázó sirtődörbe. Mennyivel jobb volna, ha először lehetnénk a nyugós, a gondokkal telt aggkoron, aztán hátunk megett látnánk mindazt, ami így előttünk van?

De térjünk vissza abba az illatos, fiatalságtól pompázó terembe, gyönyörködünk a szőke, a barna hajfürtökben, ábrándozunk a cigány bús nótája mellett, az öreg szívnek egy sincs más gyönyörúsége, — csak az emlék.

Körrendelet, valamennyi vármegyei törvényhatóságnak.

Az 1899. évi XXIII. t.-cz. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet közvetlenül hozzám intézett folyamodványában annak kimondását kéri, hogy a nevezett hitelszövetkezet azon pénzüzetek közé tartozik, a melyeknél a *gyámpénztárak pénzkészletei* elhelyezhetők.

Tekintve, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezet, az általam e részben meghallgatott pénzügyminiszter urnak teljesen magamévá tett szakvéleménye szerint az 1877. évi XX. t.-cz. 291. §-ban jelzett minősítésnek már a törvény által szigorúan megszabott üzletkörülnél és a kormány széles körű ellenőrzési jogánál fogva is megfelel s legalább is oly mérvű biztonságot nyújt, mint azok a pénzüzetek, a melyeknél a gyámpénztárak és gondnokoltak pénzei elhelyeztetni szoktak;

tekintve továbbá, hogy az O. K. H. igazgatósága, a gyámpénztárak betéteit folyó számlára $4\frac{1}{2}\%$ mellett hajlandó gyümölcsöztesíteni — s felmondás esetén 80,000 koronáig terjedő összeget azonnal, — 200,000 koronáig terjedő összeget 8 nap és ezen felüli összeget pedig 14 nap mulva kész visszafizetni, a mely feltételek oly előnyösek, hogy azoknál előnyösebbeket hasonló biztosság mellett elérni csak kivételesen lehet: ennél fogva kijelentem, hogy a szóban levő hitelszövetkezet azon pénzüzetek közé tartozik, a melyeknél a gyámpénztárak pénzkészletei teljes megnyugvással elhelyezhetők.

Ezekről a törvényhatóságot tudomás és a hatósága területén levő rendezett t. városok, az 1877. évi XX. t.-cz. 285. §. második bekezdése alapján árwapénzek kezelésére engedélyt nyert községekkel leendő közlés végett midőn értesitem, kifejezést kívánok adni annak, hogy tekintve, miként az O. K. H. kötelekbe tartozó szövetkezetek útján ép azoknak nyújt hitelt, a kik eddigelő hitelt egyáltalában nem, vagy csak igen drága pénzen élvezhettek, méltányos az, ha a törvényhatóságok árva pénzeiket, vagy azok egy részét az Országos Központi Hitelszövetkezetnél helyezik el.

Budapest, május 12.

Szell,
belügyminiszter.

Az összeférhetetlenek.

Nulla dies sine linea . . .

Magyarul:

Nap nem mul'k összeférhetlenségi bejelentések nélkül.

A mint hogy ezek a bejelentések most már napok óta tömegesen érkeznek a képviselőház elnökéhez, azonképen érkezett ma is egy sereg.

— Szinte szokatlan dolog volna már — ez a képviselők fölfogása — ha mindennap nem érkeznek néhány!

Az elnök ezeket a bejelentéseket nap-nap után hűségesen át is teszi *Apáthy* Péterhez, az összeférhetlenségi bizottság elnökéhez, ámde a bizottság egyelőre várakozó álláspontot foglal el. Vár, hogy a bejelentési áradat véget érjen — a mi nyilván csak néhány nap mulva lesz meg, a mikorra már bejelentettek mindenkit, a kihez in puncto inkompatibilitás csak valamelyes szó fér, — és csak azután veszi tárgyalás alá a bejelentéseket.

Azok a képviselők, a kik ellen ujabb bejelentések érkeztek, a következők:

1. Dr. *Neumann* Ármán, a ki az *Entreprise des pompes funébres* igazgatója.
2. *Rátkay* László, a ki a fehér-tolnamegyei helyiérdeku vasut igazgatója.
3. *Országh* Sándor, a Ganz-gyár igazgatója.
4. *Heltai* Ferencz, a ki a »Vasuti Utmutatót«-t szerkeszti.

Van egy ötödik bejelentés is, a mely báró *Rudnyánszky* Géza főrendiházi tag ellen irányul, mint a ki a Fegyvergyár igazgatója.

Külföld.

A »Times« érdekes cikkben emlékezik meg a *juterbogi fegyvergyakorlatról*, melyen a berlini ünnepek alkalmával Ferencz József király is részt vett. A »Times« az osztrák-magyar közöshadsereg tüzérségének fejlesztése szempontjából is nagy jelentőséget tulajdonít e gyakorlatnak. A német tüzérség újjászervezését egy esztendővel ezelőtt befejezték. A német tüzérségnek most már csak 7.7 mm-nyi kaliberű gyorstüzelő ágyui vannak és az egész tüzérség egységesen van szervezve. Tábortárazkjai is vannak, melyekkel a földszancok mögött levő ellenségre is löni lehet.

A német birodalmi gyűlés mai ülésén elhatározták, hogy a *lex-Heinze* tárgyalását kitűzik a holnapi ülés napirendjére. Minthogy a jobboldal és a centrum fölszólítására a *lex-Heinze* hívei teljes számban megjelentek, a

kisebbség ezuttal lemondott arról, hogy erejét már ma kimutassa. A szocialisták holnaptól kezdve eddig tett indítványaikon kívül még számtalan új indítványt fognak beterjeszteni, hogy a tárgyalást lehetőleg elnyújtsák. Mint-hogy a *lex-Heinze* hivatalos czime az, hogy »törvényjavaslat a büntető törvény kiegészítésére és módosítására«, a szocialisták a büntető törvény minden egyes szakaszához külön módosító indítványt akarnak benyújtani. Minden indítvány beterjesztéséhez ötven képviselőre van szükség, ennyi pedig a szocialisták és a szabadelvűek egyesült pártjából bőségesen kitélik. Így a törvényjavaslat tárgyalása még nagyon sokáig eltartthat. Politikai körökben nem veszik komolyan a centrumnak azt a fenyegetését, hogy a *lex-Heinze* bukása esetében nem szavazza meg a flotta-törvényjavaslatot.

Rómából sürgönyzik: A lapok azt tartják, hogy a *képviselőház* elnapolását a *feloszlítás* fogja követni és az új választásokat június 10-ére, a pótválasztásokat pedig június 16-ra tűzik ki. A baloldal gyűlése kiküldött egy bizottságot, melynek tagjai *Zanardelli*, *Gioliitti* és *Coppino* az esetleg szükségesé váló választási akció vezetésére. A szélsőbal ma tartott gyűlésén elhatározta, hogy a benne levő három csoport (radikális, köztársasági és szocialista) az új választások esetére is fentartja a szolidaritást.

Tegnap az egész kontinentális európai sajtóban az a hír terjedt el, hogy *Mafeking* megadta magát búroknak, kik *Baden-Fovelel* ezredet s kilencszáz katonáját elfogták. E hír keletkezését félreértésnek köszöni, mely a *Daily Mail* egy táviratának a felületes továbbításából származik. Ez az újság ugyanis azt a hírt kapta *Lourenzo Marquez*ből, hogy az odavaló búr párt tendenciózus híreket terjesztett *Mafeking* elestéről, hogy ezzel a búrokat összehozásra és energiára buzdítsa. A távirat azonban kívül szó szerint megismétli *Snymann* búr tábornok egy állítólagos táviratát mely Pretóriába érkezett s szintén *Mafeking* elestéről beszélt. Ennek a táviratnak felületes, magyarázat nélkül való továbbításával tiltette fel tegnap délután egy londoni lap tudósító a kontinens összes lapjait.

A búrok haditanácsot tartottak, melyen elhatározták, hogy *Harrysmith*-et védeni fogják, a meddig csak lehet. Ez a város a *Sárkányhegység* mellett a legfontosabb stratégiai pont, a miből az következik, hogy a búrok e hegység szorosában akarják megkísélni az utolsó, kétségbeeset ellenállást.

Vacsora alatt egymás mellett ültek. Az ifju szeme folyton Adrienen csüggött, nem is evett semmit. Ugy is olyan hamar elmulik az éjj — mint máskor az élet viharában egyetlen röpke perc. Hogy miről beszéltek, azt tudni fogja asszonyom.

Miről beszélhet két fiatal lény? Van-e közöttük más téma, mint szív és szerelem. Az ifju megmondta azt, amit érez. Biztosan tudom, hogy így érzett Adrien is, de hát a nő mindig vonakodik az igazságtól.

Hőfőhöz kezét megfogta az ifju, belenézett a sötét éjszakába s szemeiből ki lehetett olvasni, hogy szive, lelke, egész belső része őszintén érzi azt, amit ajkai remegve ejtenek ki:

— Adrien! szeretem.

És Adrien kacagni kezdett, kaczagása végig csengett a nagy, virágillatos termen, mint ha a csalogány kaczagott volna egy rózsáligetben. Arczát elborította a pir, kis szivecskéje úgy dobogott, úgy szerette volna kidobogni azokat a szavakat: »én is nagyon, de nagyon szeretem, — én még százszor is jobban szeretem.« De hát a beszédre az ajkak vannak hivatva, azok pedig azt mondták:

— Maga roppant ábrándos! Unalmasságig ábrándos!

Pár nap mulva pedig, mikor az alkony pirja ott kaczerkódott az elefántesont billentyűkön, melyeken az Adrien hőfőhöz keze tánczolt s az ifju kigyult arczal ismételte érzelmeit; azt felelé rá:

— Gyermekek vagyunk mindketten. Mire való az az ábránd? Mire való ez az érzékenység?

Oh, mert Adrien nagyon okos lánynak tartották, azonkívül erős a szive, meg van edzve a külbehatások ellen; — de mégis mikor látta az ifju elborult arczát, — remegő kezeit, úgy megsajnálta, hogy a szemeibe könnyek gyűltek. Akinek csak parányi pszichológiai ismerete is van, az tudni fogja, hogy a könnyek az őszinte érzelmek tannai. Forrásuk a szivben van. Aki könnyezik, elárulja, hogy a szivében tanyát vert valami különös érzelem. És mégis, mikor az ifju feltette ismét a kérdést.

— Adrien szeret-e? Akar-e az enyém lenni? Azt felelé rá.

— Soha. Becsülöm magát őszinteségóért, de nem szeretem!

Az ifjuban felébredt a büszkeség és nem beszélt többé szivéről, szerelemről. Ritkábban is találkoztak, mintha csak kerültek volna egymást. Egyszer aztán, az ifjut messze űzte a kenyértusa s néhány év mulva értesült csak, hogy Adrien férjhez ment, s hogy Adrien nagyon, de nagyon boldogtalan.

Asszonyom! A mesémnek vége van. Talán felesleges is megmondanom, hogy ki volt az az ifju és ki volt Adrien? Mind ketten érezzük ezt. Azt hiszem meg fogja érteni me-

sém intenczióját, — hiszen ön még most is olyan fiatal, most is olyan szép. Az eltűnt évekre akarom emlékeztetni, azokra a boldog verőfényes, madárdalos napokra, melyekre bizonyára úgy gondol vissza, mint fiatal szive legédesebb emlékeire. Azt a borus boldogtalan időt pedig, melyet özvegyisége első napjáiig töltött, örökre kitörölte gondolatából, eltemette a sötét koporsóval, melyre nem tudott sirni egy fájó könnycseppet sem. Hiába is tagadná, szemtanuja voltam mindennek. Hiába tagadná, mert megőriztem leveleit, melyekben boldogtalanágáról mesél. Én nem válaszoltam ez ideig, mert nem akartam nyugalma még jobban felzavarni.

Sok év után, (milyen évek voltak ezek!?) tegnap, hogy ismét találkoztunk, a nem rég még izzó szivem ismét kigyult, kicsapott a láng a pernye közül s úgy éreztem, hogy önt asszonyom szeretni tudnám most is, — ha nem másért, — hát legalább a multért. Nem azzal a rajongó ábrándos ifju szerelemmel, mert hisz azon már régen túl estem. A szivemet burkoló páncélon, nem tudna már ragyogó szemsugara annyira keresztül hatolni, hogy ismét rajongásra, ábrándozásra készítse. De szeretni ma is tud k s mint néhány év előtt, — bizonyára emlékezik, — a téli alkony pirjánál, a zongora mellódikus zsongása mellett, felteszem ma ismét a kérdést:

— Adrien szeret-e? akar-e az enyém lenni?

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház mai ülése.

Budapest, május 17.

A képviselőház ma folytatta és befejezte a *tőzsdeadó-törvény* részletes tárgyalását.

Az egyes szakaszoknál *Rakovszky* István nyújtott be különféle módosításokat, melyhez a pénzügyminiszter hol hozzájárul, hol nem és ehhez képest a Ház e módosításokat hol elfogadta, hol nem.

A 16-ik szakasznál *Lánczy* Leó nyújtott be módosítást. A javaslat eredeti szövege szerint a tőzsdei leszámolási-rend minden megváltoztatása akár összefüggésben van az adóval, akár nem, a pénzügyminiszter engedélyéhez van kötve. És ebben a formában súlyosan sérti a tőzsde autonómiáját. Javasolja tehát a szöveg olyan megváltoztatását, hogy a leszámolási rendszernek csak olyan megváltoztatása legyen pénzügyminiszteri engedélyhez kötve, mely a tőzsdeadó fizetési módosítással összefüggésben van. A pénzügyminiszter hozzájárult és a Ház is elfogadta ezt a módosítást.

A tőzsdeadó után a *zálogházi épület* emeléséről szóló javaslat tárgyalására került a sor. Ezt a javaslatot a Ház úgy általánosságban mint részleteiben minden vita nélkül fogadta el.

Szell Kálmán miniszterelnök előterjesztést tett a háznak az iránt, hogy a *pestisegyezmény* becikkelyezéséről szóló törvénybe, melyet már a törvényhozás elfogadott, de még szentesítve nincs, Olaszország kivánságára egy új pótegyezményt kell beszurni. Kéri a Házat, hogy ezt az előterjesztést vegye annak idején tárgyalás alá.

Ezután indítványozza, hogy a Ház *junius 7-ig érdemleges ülést ne tartson*. A június 7-iki ülés napirendjére tűzze ki az *állategészségügy államosításáról* szóló törvényjavaslatot.

Elnök indítványára a Ház elhatározta ezután, hogy a ma elfogadott két javaslat harmadszori olvasása végett holnap 10 órakor ülést tart, de már most kimondja, hogy aztán június 7-ig érdemleges ülést nem tart.

Ezzel az ülés véget ért.

A rózsás álmok messze szálltak tőlem, a képzelet világára, tova tűnő délibábjaira ma már nem gondolok. Unalmas ábrándjaimmal rég felhagytam, gyermekek nem vagyunk mint akkor mondta s egy reménykedő, epedő ifju szív helyett, ma már csak egy édes emlékekkel teli, öreg de őszinte szívet ajánlok fel.

És ön Nagyságos asszonyom elfogadja ezt tőlem. Jól tudom, hogy most is szeret s nem fogja magát mégegyszer boldogtalanná tenni... mint akkor... emlékszik?... Amikor nem volt őszinte, nem merete megmondani azt amit érez... amiért olyan kegyetlenül meg is bűnhődött. — Higyje el Asszonyom, olyan boldogok leszünk, ha a szép téli alkonyon, a poetikus tavaszi estéken... visszahívja édes emlékeinket, — azzal a csengő-bongó nótával:

•Árvalányhaj a süvegem kokrétája...•

Szinte látom, hogy borulunk egymás nyakába, szinte látom, mint sirjuk el a második tavasz harmatcseppjeit, — szívünkben újra virág fakad s olyan boldogok leszünk.

Csak sokáig tartana ez a második virágzás!

Kezeit csókolja:

Elemér.

Delegáció.

A hadügyi albizottság ülése.

Budapest, május 17.

Münich Aurél előadó ismertetése alapján több tételt elfogadnak.

A »pótlólok«-nál:

Zeyk Gábor kéri a hadügyminisztert, hogy a székely lovakra tekintettel, melyek bizonyos mértéken túl nem fejleszthetők, nem lehetne-e a katonaságnak szükséges lovak iránti igényt leszállítani?

Krieghammer hadügyminiszter azt feleli, hogy ez alig lehetséges.

A *katonai orvosjelöltek ösztöndíjának* tételénél:

Horánszky az aránytalanság megszüntetését kéri.

Pulszky Ágost szintén ily értelemben szólal föl.

Krieghammer feleli, hogy 13 osztrák folyamodott ösztöndíjért és 2 magyar. Egy magyar — jó kvalifikációju — megkapta.

A községi iskolák ügye.

— Az iskolaszék ülése. —

Nagyvárad város iskolaszéke tegnap fejezte be három évi működését.

Nincs a városnak olyan bizottsága, a mely annyi ügybuzgalommal felelne meg hivatásának, mint az iskolaszék. Ez bár nem kizárólag, de főként az elnök érdeme, a ki fáradtságot nem ismerő egyszerűséggel, igyekezettel törekedett tanügyünk fejlesztésére.

Az iskolaszék tegnapi ülésén ismét felmerült és felújult az a kellemetlen harc, a mely a tantestület és a felügyelő-igazgató között kitört korábban s csak az elnök tapintata folytán nem hatott még eddig zavarólag a tanügyre. A tegnapi kellemetlen incidens egy meggondolatlan dolog hozta előtérbe.

De az ülésnek még sem ez volt a legszomorubb mozzanata, hanem az elnök azon kijelentése, hogy a jövőben nem hajlandó iskolánk ügyeit az ő vezérlő szellemével, egyszerűségével tovább vinni a fejlődés útján.

A községi iskolák fejlődése tagadhatatlan s az elért sikerek egész összességükben a dr. *Sipos* Árpád elnöki működésével elváhatlanul össze vannak forrva. Távozás az elnöki székéből vesztesége lenne tanügyünknek.

Nem hizelgés, mondván csinált lelkesedés volt az a tüntetés, a melyet tegnap láttunk az iskolaszék ülésén, hanem az igaz szeretet megnyilatkozása, a melylyel *Sipos* Árpádot az iskolaszék tagjai körülveszik.

Hiszszük azonban, hogy éppen a szeretetnek ezen spontán megnyilatkozása rá fogja bírni dr. *Sipos* Árpádot, hogy elhatározását megváltoztatva, továbbra is disze legyen az elnöki széknek s vezető lelke tanügyünknek.

*

Az iskolaszék ülésének lefolyása a következő volt:

Nagyvárad város községi iskolaszéke tegnap délután ülést tartott, a mely előtt megejtették a közs. polgári fiúiskolánál megüresedett tanári állás betöltését.

A választást a közigazgatási bizottság által kiküldött választási elnök: *Mezey* Mihály vezette, míg az iskolaszék ülésén dr. *Sipos* Árpád elnökölt.

Jelen voltak:

Dr. Bulyovszky József, dr. Molnár Imre, Hlatky Endre, Kékus Vidor, Hering Sándor, Hegyesi Márton, dr. Döry Ferencz, dr. Radó Ignác, Ragány

János, Dencs János, Stark Gyula, dr. Kornstein Lajos, Ditz Mihály, Sulyok István, Molnár Lajos, dr. Hoványi Géza, Szokoly Tamás, id. Gálbory Samuel, Beczkay Lajos, Böszörményi Géza, Bordé Ferencz, Máthé Lajos, Vaday József, Réz Mihály, dr. Vucskics Gyula, Markovits Pál, dr. Konrad Márk, dr. Baróthy Ákos, Gábrily Lajos, dr. Ritoók Géza, Auspitz Adolf, Száhländer Károly.

Mezey Mihály vál. elnök megnyitotta a választást. A tanári állásra 17 pályázat érkezett be, de több visszalépett.

A pályázatok átvizsgálásánál 1-ső helyen *Huszár* Károly, 2-ik helyen *Mikusay* József és 3-ik helyen *Gál J.* gymn. tanár jelöltetett.

Mikusay József azonban pályázatát visszavonta.

Egyhangulag *Huszár* Károly választott meg a megüresedett tanári állásra.

Ezután a rendes iskolaszéki ülés következett.

A Huszár Károly megválasztása folytán megüresedett iskolaszéki jegyzői és kiegészítő tanítói állásra pályázatot hirdetnek.

Előkészületek a vizsgálatokra.

Elnök előterjesztésére ezután megállapították az évi zárvizsgák határidejét és a vizsgálóbizottságokat.

Ezek a következők:

Az iskolaszék a községi iskolai összes osztályok évről vizsgálatait június 18., 22-ikére, az ének és tornavizsgálatok idejét a június hó 11—16-ikát magában foglaló hétre tűzi ki s a vizsgálóbizottságokat a következőkép alakítja meg.

I. A polgári fiúiskolánál:

1. a) a nyelv és történelemtudományi szakcsoportok vizsgálatához elnök: dr. Molnár Imre;

b) a mennyiség és term. tud. szakcsoportok vizsgálatához elnök: Száhländer Károly; bizottsági tagok: Bordé Ferencz, Bozóky Béla és Hlatky Endre.

II. A polgári leányiskolánál:

2. a) nyelv és történelem tudományi szakcsoportok vizsgálatához elnök: Böszörményi Géza;

b) a mennyiség és term. tud. szakcsoportok vizsgálatához elnök: dr. Grósz Menyhért; bizottsági tagok: Dencs János, dr. Konrad Márk és Gábel Jakab.

III. Az elemi iskolánál:

3. Az I. első fiúosztályok vizsgálatához elnök: *Materny* Imre, bizottsági tagok: Dietz Mihály és dr. Ritoók Géza.

4. Az I. első leányosztályok vizsgálatához elnök: *Hering* Sándor, bizottsági tagok: Mága János és Máthé Lajos.

5. A II. második fiúosztályok vizsgálatához elnök: *Váradi* Mór, bizottsági tagok: Beczkay Lajos és Pakala Tamás.

6. A II. második leányosztályok vizsgálatához elnök: dr. *Vucskics* Gyula, bizottsági tagok: dr. Kornstein Lajos, dr. Hoványi Géza.

7. A III. harmadik fiúosztályok vizsgálatához elnök: dr. *Kecskeméti* Lipót, bizottsági tagok: Auspitz Adolf és Serdült Bálint.

8. III. harmadik leányosztályok vizsgálatához elnök: dr. *Radó* Ignác, bizottsági tagok: Frankó Endre, dr. Döry Ferencz.

9. A IV. negyedik fiúosztályok vizsgálatához elnök: *Stark* Gyula, bizottsági tagok: Auspitz Adolf, Némethy Károly.

10. A IV. negyedik leányosztályok vizsgálatához elnök: *Ragány* János, bizottsági tagok: dr. Márkus László és Szokoly Tamás.

11. A kettős (váraljai fiú és leány V—VI.) és vegyes (csillagvárosi fiú, leány I.—II.) osztályok vizsgálatához elnök *Gábrily* Lajos, bizottsági tagok: Horváth Endre és Molnár Lajos.

12. Ismétlődő leányiskolák vizsgálatához elnök: *Stark* Gyula, bizottsági tagok: Máthé Lajos és Váradi Mór.

13. A tornavizsgálathoz elnök: *Hoványi* Géza, bizottsági tagok: Mezey Mihály, Ragány

János, Szokoly Tamás, Váradi Mór és dr. Baróthy Ákos.

14. Az énekvizsgálatokhoz elnök: *Mezey Mihály*, bizottsági tagok: Böszörményi Géza, Bozóky Béla, Hoványi Géza, dr. Márkus László, Stark Gyula és Váradi Mór.

15. A rajz és kézimunka vizsgálatához elnök: *Böszörményi Géza*, bizottsági tagok: Csák Máté, dr. Dóri Ferencz, Mága János, Mezey Mihály, Radó Ignác és Váradi Mór.

Auspitz Adolf magániskolájának vizsgálataira: dr. *Berkovics* Ferencz és dr. Grósz Menyhért iskolaszéki tagok küldetnek ki.

A felügyelő-igazgató jelentése.

Réz Mihály felügyelő-igazgató jelentésében foglalkozik az iskolák egészségügyi viszonyival s alapok kamataiból kiosztandó jutalmazásokkal s javaslatot tesz a jövő tanévi beiratásokra, javító és pótvizsgálatokra és a jövő tanév megnyitására.

A felügyelő-igazgató jelentését tudomásul vették. Ehhez képest a jövő tanévre a beiratásokat szept. 1—7. napokra, a javító-, pótvizsgálatokat szept. 1—2. napokra, a rendes tanítások megkezdését pedig szept. 10-re tűzték ki.

A szegény sorsú tanulók segélyezésére megszavazott összegből 850 koronát fordítanak tankönyvek és írószerek beszerzésére.

Az iskolai értesítők kiadására nézve azt határozták, hogy a tavalyi alakban nyomtatják ki s a szerkesztéssel *Vaday* Józsefet bízták meg. A szerkesztő-bizottság elnöke *Hegyesi Márton*.

A polgári iskola ügye.

Az iskolaszék 1898/99 évi zárszámadását elfogadták s az illetőknek a felmentvényt megadták.

Ragány János v. főszámvevő beterjesztette az iskolaszék 1900/901 évi költségvetését. E szerint a kiadás az összes közs. iskolákra 116.956 kor. 32 fillér, a fedezet 59501 kor. 30 fillér, hiány 57455 kor. 02 fillér. Ezt a 14.000 kor. államsegélyen felül a városi pénztár fedezi.

Ezzel kapcsolatosan a tanügyi bizottság javasolja, hogy a közs. polgári fiúiskolánál az I. és II. osztályoknál a párhuzamos osztályok is fenntartassanak s egy 8-ik tanári állás rendszeresíttessék.

Elnök parrallel osztályok felállítását a város pénzügyi szempontjából nem tartja helyén valónak. Erre a törvény sem kötelezi a várost.

Dr. *Radó Ignác* ellenkező nézetben van. Áldozatok árán is ki kell elégíteni a szükségletet. — Esetleg a jelenlegi tanárok elvégeznék a parrallel osztály oktatását óradij mellett.

Sulyok István szerint nem csak pénzügyi szempontból kell elbírálni a kérdést. Tervbe van véve új iskolák felállítása messze eső városrészekben is. Ez új teher lesz. Mégis azt tartja, hogy a szépen prosperáló polgári iskolára áldozni kell. Feltétlenül nem kell még most végleg dönteni a kérdésben. Várják be, hogy a beiratásoknál el von-e sokat a polgári iskolától az elemi 5—6. osztály. Ha szükség lesz, áldozatok árán is fel kell állítani a parrallel osztályt.

Dr. *Molnár Imre*: az 5—6. oszt. felállítása elől nem térhetünk ki. A polgári iskolák kérdése problematikus. A polgári iskolák növekedései menjenek az iparos pályára. Vájuk be, hogy mi lesz a polgári iskolák rendezésével. Térjenek napirendre.

Hegyesi Márton reflektál *Sulyok István* beszédére. Ragaszkodjanak ahhoz, hogy a beiratásnál ragaszkodjanak a meghatározott számhoz. — Végül javasolja, hogy a beiratások 3 első napján csak helybelieket vegyenek fel s a meghatározott számnál többet ne irjanak be. A polgári iskolákat államosítják. Ajánlja fel a város az államnak a polgári iskolát, a mostani kiadás mellett. Egy bizottságot kérjenek fel, hogy e tekintetben a júliusi ülésre terjeszsen elő véleményét.

Dr. *Hoványi Géza* szintén a mellett szól, hogy első sorban a helybeli gyermekeket vegyék fel a polgári iskolába. Pártolja *Hegyesi Márton* javaslatát.

Hlatky Endre azt hiszi, hogy az állam nem állitana fel parrallel osztályokat s így nem lesz elérve a cél.

Dr. *Tóth Mihály* igazgató felvilágosítással szolgált, a melyből kitűnt, hogy csak a III-ik parrallel osztály beszüntetéséről van szó.

A vita befejezése után a költségvetést elfogadták. — A polgári iskolához kért 8-ik tanári állás rendszeresítését nem fogadták el. Az I. osztályhoz parrallel osztály nem fog felállítani s első sorban a helybeliek vétetnek. 50-nél többet nem vesznek fel. — *Hegyesi* indítványát elfogadták. A bizottság *Hegyesi Márton* elnöklete alatt dr. *Hoványi Géza*, *Hlatky Endre* és dr. *Tóth Mihály* tagokból küldetett ki.

A felújult harez.

Felolvasatott ezután a polgári fiú iskola tantestületének kérelme, hogy *Réz Mihály* felügyelő-igazgató a bizonyítvány másolatok kiállításától tiltassék el. — Kapcsolatosan előterjesztették dr. *Tóth Mihály* levelét az igazgatóhoz, a »Szabadság« című lap egy példányával, a melyben *Bodnár János* közs. elemi iskolai tanító a Nyilttér rovatában élesen megtámadja s fenyegeti dr. *Tóth Mihály* polgári iskolai igazgatót.

Dr. *Sipos Árpád* elnök a jóizlés szempontjából a Nyilttér felolvasásának mellőzését kéri. A tanári kar beadványában és a nyilttérben van objectum és személyeskedés. Ezt a kettőt szétválasztani kéri. A kérdésben levő bizonyítványon nem volt rávezetve a szükséges »Másolat.« Az adatok nem felelnek meg a valóságnak s nem az iskola igazgatójának pecsétje van rajta. Az iskolaszéknek van egy határozata, hogy ha az igazgató beteg, a felügyelő-igazgató jogosult bizonyítvány másolatot kiállítani. A tanári kar kéri, hogy a felügyelő igazgató tiltassék el a másolatok kiállításától s szüntessék be az anyakönyvek másod példányainak a felügyelő-igazgató által való vezetését. Indítványozza, hogy a tanári kar ezen kérelmeit adják ki beillesztés végett annak a bizottságnak, a mely a szervezeti szabályzat átdolgozásával meg van bízva.

Hegyesi Márton nem fogadja el az elnök javaslatát, mert ezt a kérdést hónapokig függőben hagyni nem lehet. Kéri, hogy a fegyelmi vizsgálatot megelőző vizsgálatot rendeljék el *Bodnár János* ellen.

Dr. *Tóth Mihály* elvi szempontból szólal fel. Hozzájárul, hogy a kérdést vizsgálat tárgyává tegyék. Hangsúlyozza, hogy a törvény szerint a felügyelő-igazgatónak nincs joga bizonyítványokat és másolatokat kiadni. Tiltakozik az ellen, hogy ilyeneket az iskolaszék irattárából állítsanak ki, mert ő neki nyilván kell tartani, hogy kinek és mikor állítottak ki bizonyítványt.

Réz Mihály kijelenti, hogy amit tett, ahoz joga volt s visszaélést nem követett el. — Az egész hiba az, hogy *Bodnár* elfelejtette ráírni a bizonyítványra: »másolat.« A bizonyítványok kiállítására utasítva lett s ő mint felettes közege, erre dr. *Tóth Mihály*tól nem kérhet engedélyt.

Hlatky Endre felszólal, mert szükségét látja. Tartson el ez az ülés 3 napig, még sem szabad a dolgot elhamarkodni. Itt nemcsak szabálytalanság forog fenn s ezért nem a bizottságnak adják ki az ügyet, hanem a fegyelmi ultra tegyék át. Fontos ez a szülőknél megnyugtató végett. Reflektál a *Réz Mihály* szavaira, akit *Bodnár* félrevezetett, tévedésbe

ejtett. Kiállított egy eredeti okmányt, amely nem eredeti. Ezt a tanári kar és *Tóth Mihály* félre nem teheti, hanem kötelessége bejelenteni. Helyes volt a tanári kar eljárása, mert egy bizonyítványban hamis szövegnek nem szabad lenni. Annál rosszabb ez a dolog, mert *Bodnár* kijelenti, hogy kelepcezt akart csinálni *Tóth*nak. Elfogadja *Hegyesi* indítványát, hogy indítsák meg a fegyelmit megelőző vizsgálatot.

Mezey Mihály pártolja az elnök azon javaslatát, hogy a tanári kar kérelme adassék ki a bizottságnak.

Ezt is elfogadták.

A »Nyilttér« ügyében pedig elhatározták, miszerint felkérlik a polgármestert, hogy *Bodnár János* ellen indítsa meg a fegyelmit megelőző vizsgálatot.

Kapcsolatosan indítványozta az elnök, hogy tekintettel az utóbbi időben történetekre, kérjék fel a tanári kart, hogy felsőbb hatóságuk még el nem intézett ügyeit ne tárgyalják a lapokban.

Hlatky Endre ellenző felszólalására elnök visszavonta indítványát.

A szeretet megnyilatkozása.

Dr. *Sipos Árpád* elnök ezután bejelentette, hogy az iskolaszék három éves megbízatása július hóban lejár. Felkérlik a polgármestert, hogy a júniusi közgyűlésben az iskolaszék újjáalakításáról intézkedjék. Ezután visszapillantást vet az iskolaszék 3 éves működésének eredményére. Kiemeli az óvodák államosítását s a községi iskolák kiépítését és fejlesztését, felépítette a város várad-velencei és olaszfiú iskolát; megvásárolták az őr-utcai iskola-telket; tervben van az újvárosi 5—6 osztály felállítása; létesítették az ismétlődő leányiskolát, előkészítették a gazdasági ismétlődő iskolát. Sajnálattal említi, hogy a leányiskola nem épült fel. Fejtegeti egy praktikus szervezett a női-iskola szükségét.

Végül köszönetet mond a bizalomért. Kéri, hogy ha talán a jövőben is őt akarnák iskolaszéki elnökül, ezen szándékuktól álljanak el, mert az nem fogadhatja el.

Hlatky Endre szólott ezután. Minden szava az iskolaszék összeségének szívéből fakadt. Nincs az iskolaszékben senki — ugymond — a ki meggyőződve nem lenne, hogy a város tanügye jobb kezekben nem lehet mint dr. *Sipos Árpád*ban. (Éljenezés). Ennek az állásnak senki jobban meg nem felel, mint ő, aki annyit fáradozott a tanügyért. Nem lesz senki, aki az újalakulásnál, mikor elnököt választanak, másra gondolna, mint ő reá. Ezért most nem bucsuznak. — Indítványozza, hogy mondja ki az iskolaszék, miszerint hálával és köszönettel van a múltért s bizalommal néz a jövőbe *Sipos Árpád* elnökségét illetően. — Indítványozza továbbá, hogy id. *Gálbory Sámuel* alelnöknek, *Hegyesi Márton* főgondnoknak és *Böszörményi Géza* óvodabizottsági elnöknek szintén mondjanak köszönetet.

Az indítványt lelkesedéssel és *Sipos Árpád* zajos éljenezésével elfogadták.

Dr. *Sipos Árpád* jóleső hálával veszi a szeretet megnyilatkozását, de elhatározását fenntartja. Egy évvel ezelőtt érlelődött meg benne ez az elhatározás, mert jogakadémiai tanszéke igénybe veszi idejét. Fél erővel pedig nem akar megmaradni az elnökségben.

A jelenlevők azonban ismét zajos óvációban részesítették szeretett elnöküket.

Az ülés este fél 8 órakor ért véget.

Stólát szedő anyakönyvvezető.

Nagyvárad, május 17.

Hogy az egyházpolitikai törvények áldásai az idők folyamán el ne kallódjának a liberális nagy bubánatára, azért adunk hirt a következő esetről:

Kőrösszeg-Apáti község lakossága nem rég följelentést tett jegyzője, Tokay Elek ellen. A följelentés többféle szabálytalansággal vádolja a jegyző urat, melynek alapján a vizsgálat el is rendeltetett ellene. Mi nem adjuk közhírré e vádak, melyek talán egytől-egyig túlzottak lehetnek s minden esetre a vizsgálat van hivatva azok valóságát vagy alaptalanságát kimutatni, de egy vádat nem hagyhatunk említés nélkül. Egy vádat, mely talán anyagilag véve a legcsekélyebb, de legnagyobb közérdekekkel bír, mert egy súlyos természetű, könnyen elharapódzó visszaélésnek képezheti magvát.

Sok minden indokot hoztak föl annak idején az egyházpolitikai törvények mellett, a melyek közül most már évek után tapasztalhatjuk, hogy nem vált be egy sem. Az mondták annak idején, hogy a polgári esketés ingyenes, szóval olcsóbb lesz, mint az egyházi és ez a körülmény a vadházasságok számát nagyon fogja apasztani.

Most pedig egy oly esetről veszünk hirt, a mely ugyancsak megtépázza a polgári egybekelés áldását.

Tokay Elek kőrösszeg-apáti-i jegyző ur ugyanis a polgári esketéseknél egészen különös szokást honosított meg, t. i. a mint a feljelentés mondja stólát szedett. Szokásba hozta ugyanis szelid intésekkel és félre érthetetlen, de gyöngéd czélzásokkal, hogy a menyasszony a polgári esketés alkalmával küldött:

- 1 himzett kendőt,
- 1 kalácsot és
- 1 üveg bort.

A vőlegény is fizetett valami stólát, a katonakönyv átírása czimén 50 krt. Ez a szokás lassanként erős divatba jött Kőrösszeg-Apátiban, hiszen olyan tanulékony a nép és így történt, hogy az egyházpolitika áldásai ugyan csak megapadtak Kőrösszeg-Apátiban. A jegyző urnak járó kendő együtt készült a kelengyével, a kalács pedig kiszakított a lakodalmas népek szánt kalácsból, ha pedig némely szegényebb háznál nem is sütöttek volna kalácsot abból az egyszerű okból, mert hát kenyérré is alig telik, a jegyző urnak járó kalács meg okvetlen kellett, tehát kiszorították még azt a kalácsütést is valahogy, meg azt a literes üveg jó bort, hogy hadd köszöntsön a jegyző ur otthon a saját uri asztalánál az új pár egészségére és ezzel kapcsolatban emlékezzék meg arról, hogy szegény ember is van a világon.

Ugy vagyunk értesülve, hogy ez a szép lakodalmas szokás, az anyakönyvvezető ur gáláns megprezentelése szélteben-hosszában divat már a megyében és felhívjuk az illetékes körök figyelmét e kedves szokás eltiprására. Princzipiális obsta, nehogy késő legyen a medicina. Hitünk azonban, hogy az eddig felfűdözött egyetlen eset is igazságosan fog megtoroltatni, amiről annak idején hiradással leszünk.

Mint értesültünk, Kőrösszeg-Apáti községe ez és még más panasztott ügyben deputációt szándékozik küldeni Szunyogh Péter alispánhoz.

Pongrácz Vilmos gróf temetése.

Nagy-Kágya, május 17.

Impozáns módon nyilatkozott meg a részvét az oly korán elhunyt főur temetésén. Dacára a legalkalmatlanabb időnek, ezernyi néptömeg volt a temetésen. Szine-java Bihar-megye előkelőségének; beláthatlan tömege az Érmellékről egybegyűlt népek mutatta meg részvételével, hogy az elhunyt egyike volt a ritka nemes gondolkozásu, érzésű embereknek, kinek elhunyt nemcsak egy nagy családot borított gyászba s nemcsak vesztesége egy családnak, hanem a megyének, a társadalomnak.

A temetés 10 órakor kezdődött. A ravatal a pompás kastély egyik termében volt felállítva. A koporsót szebbnél-szebb koszorúk fedték; mindmegannyi jelei a szeretet és igaz részvételnek. A koszorúk közt voltak:

A legjobb férjnek, imádott Vilmosnak — sirig hű feleséged.

Forrón szeretett testvérnek — Dezső és Izabella.

Felejtethetlen jó Vilmosnak — vigasztalhatlan anyja.

Felejtethetlen jó édes atyáknak — István, Vilma, Dezső, Károly, Vilmos.

Utolsó üdvözlés — Wertheimstein család.

Beöthy László és neje — őszinte bánatuk jeléül.

Gr. Stubenberg család — legjobb barátjának.

Felejtethetlen kedves nagybátyáknak — Eugén és Kálmán.

A felejtethetlen hű barátoknak — özv. Gerliczy Félixné.

Irma és Józsi — a legjobb testvér és sógornak.

A szeretett jó Vilmos bácsinak — Melanie, Tibor és Józsi.

A régi hű barátoknak utolsó üdvözlés — Szunyogh Péter.

Elek Gusztávné — Vilmosnak, — szeretete jeléül.

Alfréd és Klarisze.

Székelyhídi uradalom tisztú kara.

Bezerédj Pál.

Gr. Pongrácz Ferenc és neje.

In treuer Freundschaft. Lexi, Franci.

Báró Jeszenszky család.

Kedves barátunknak — Klobusiczky család.

Szeretettel és mélyen átértett részvétellel — Des Escherolles Kruspér család.

Báró Wrzda család.

Legjobb barátoknak — Dövényi Pál és családja.

Liptai Jenő és neje — legőszintébb tisztelete jeléül.

Felejtethetlen jó urunknak — hűséges tisztviselői.

A díszes ravatalt a gyászoló családtagok állották körül.

A temetési szertartást gr. Pongrácz Adolf vágujhelyi prépost végezte, segédkeztek: Oldd Jenő bashalmi esperes-plebános, Rizemberszky Gyula micskei és Szebeney Gyula székelyhídi plebános.

Jelen voltak: Beöthy László főispán, Szunyogh Péter alispán, Kovásznay Marczel, Balogh János, Szunyogh Zsigmond, Szilassy Ottó s neje, gróf Festetich Pál, gróf Bréda Viktor, Klobusiczky Tibor, László és Béla, báró Stipsitsch tüzér ezredes, gróf Septiczky, Segesváry főhadnagy, gróf Stubenberg József, Döry László főhadnagy, Huszár Károly, Bezerédj Pál, des Escherolles Kruspér Sándor, des Escherolles Kruspér Gilbert, Szunyogh Loránt, Beöthy Pál főszolgabíró, Wertheimstein család, Strasser Alfrédné, br. Jeszenszky Mery, Liptay Pál, Pehárcz Sándor, Fichtner Gyula, Dövényi Pál, Lovas Sándor, Magyar Miklós, Füzesséry Béla, Szentkirályi Kálmán, dr. Horváth József.

Szertartás után megindult a beláthatlan hosszú menet a kastély pompás parkján keresztül és megnyílt a díszes családi sírbolt ajtaja,

hogy örök nyugvóhelyet adjon a sok által méltán siratott kedves halottnak. Temetés végeztével a kápolnában szt. mise volt.

Szomorú szívvel távoztak el a fájdalom, oly korán elhunyt nemes férfi, az igazi főur, a ritka nemes lelkű barát, a példás családapa, a szegények jóltevője sirjától a gyászolók és résztvevők. Mindannyian elvitték áldott emlékét a boldogultnak; kinek világoskodjék az örök világosság és legyen közöttünk példája mindenkori!

UJDONSAGOK.

A Kath. Legényegylet zászlószentelési ünnepélye.

Nagy és örvendetes ünnepe lesz a Kath. Legényegyletnek Pünköső napján, június 3-án Ekkor fogja ugyanis Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök az egylet remek új zászlóját felszentelni a székesegyházban.

Az ünnepély országos jellegű lesz, amennyiben a többi magyar Legényegyletek is meglesznek hiva az ünnepélyre, de országos jellegű lesz azért is, mert a zászlószentelési beszédet maga a bibornok fogja tartani, kinek beszéde óriási körben kelt érdeklődést.

A zászló anyja tisztét báró Gerliczy Ferencné szül. Fejérváry Gizella bárónő tölti be, mi világosan mutatja, hogy legmagasabb körökben is igazán szeretettel foglalkoznak a magyar ipar és iparos ifjuság ügyével.

Tegnap járt a Legényegylet hét tagu küldöttsége a bibornok-püspöknél, mely Vucskics Gyula, Kugler Albert, Pálffy Béla, Széles Lajos, Jelének Ferencz, Tátray Sándor és Mokok Sándor választmányi tagok, illetve eljárárból állott. Dr. Vucskics Gyula kérte fel a bibornok-főpapot a zászlószentelésre, ki a legelőzékenyebben ígérte meg a kérelem teljesítését. Elmondta, mennyire szíven fekszik a hazai kisipar sorsa, mennyire szeretné erős erkölcsi alapra tömörülve, egymásért áldozatra is készen látni az iparosokat. Ebben van az erő s ezt a szeretetet hiszi ő kihajtani a Legényegyletből, mely összetartson, előre vigyen — felemeljen.

Végtelen jóleső benyomást tett ezután a küldöttségre, mikor a hivatalos hangot félre téve, epizódokat mondott el diák korából, mikor egy atya mesternél volt ellátásra adva s ezzel részt vett több czéh ünnepélyén. Ezek a gyermek- és ifjutori benyomások most felújulnak benne sokszor s ezek hatása alatt is csak szeretettel tud gondolni a kisiparosra.

A küldöttség a lehető legkegyesebb fogadtatás után fél 1 órakor hagyta el a rezidenciát.

Az ünnepély részletes programját teljes szövegében fogjuk közölni, valamint a rendezés minden fontosabb motívumáról értesítjük olvasóinkat, kikről tudjuk hogy a magyar kisiparoság ügye nem idegen előttök, de szívük szeretetével gondolnak rá és kívánják a magyar ipar boldogulását s örülnek a cél felé tett minden lépésnek.

TÁJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Május 21. Esküdtszéki tárgyalás.
Május 27. Permetező kiállítás a városi szőlő telepen.
Május 28. Esküdtszéki tárgyalás.
Május 31. A gymnazisták majálisa.

* **A király Budapesten.** A király tegnap reggel 5 óra 45 perczkor Gödöllőről Budapestre érkezett és azonnal a budai királyi várpalotába hajtatott, a hol csöndes misét hallgatott. Délelőtti 10 órakor a király általános kihallgatásokat adott. Ma csapatszemele lesz a Vérmezőn, a hová kivonul *Lobkovitz* Rudolf herceg hadtestparancsnok vezénylete alatt az egész budapesti helyőrség. A király reggeli 9 órakor érkezik a szemlére. Az eddigi diszpozíciók szerint 6 Felsége holnap délután ismét elutazik Gödöllőre és nem is tér onnan vissza, csak hétfőn, a mikor is megint általános kihallgatás lesz.

* **Esperesi kerületi gyűlés.** A központi esperesi kerület papsága tegnap tartotta *Várad-Velenczén* tavaszi gyűlését. Jelen voltak *Dencs* János tb. kanonok, esperes-plebános elnöklete alatt *Gabriely* Lajos, dr. *Vucskics* Gyula, *Richter* Jenő, *Gresinszky* Antal plebánosok, *Pálffy* Béla reáliskolai hittanár, *Kledorfer* Lambert és *Neuberger* Rogérius kapuczinus atyák hitelemzők és *Kópis* József, *Krisztik* János és *Gáspár* István káplánok. A gyűlést megelőzőleg a kerületi papság a templomba vonult, hol husvéti gyónásukat végezték és szent misét hallgattak. A kerületi gyűlésen a rendes folyó ügyek tárgyalása után *Krisztik* János tartott érdekes, tanulságos felolvasást az *egyházpolitikai törvények hatásköréről s a papság teendőiről*. A felolvasást eszmecsere követte. Az őszi gyűlés helyéül *Uj-Palota* lett kitzelve. Gyűlés után a vendégszerető házigazda asztalánál ebédhez ült a társaság.

* **Kitüntetés az Erzsébet-renddel.** Ő Felsége özv. gróf *Sztáray* Antalné sz. *Balthyányi* Francziska grófnő csillagkeresztes és palotahölgynek a közjótékonyosság terén szerzett érdemei elismerésül az I. oszt. Erzsébet-rendet adományozta.

* **Ülések a városházán.** Nagyvárad város szépművészeti és közlekedési szakbizottsága ma, május 18-án délután 3 órakor, — a színház építésére felügyelő bizottsága pedig délután 5 órakor ülést tart a városházán.

* **Nyilvános köszönet.** Dr. *Kutiák* Ágoston következő sorok közlésére kérte fel lapunkat: »Ötven évi orvosi jubileumom alkalmával, ugy a diszközgyűlésen, mint az esti banketten hozzám intézett kitüntető üdvözlő szónoklatok és felköszöntésekért ez uton fejezem ki mindazoknak legbensőbb és őszinte hálámát, kik abban résztvettek és megjelenésükkel megtiszteltek. Nagyvárad, 1900. évi május hó 17. Dr. *Kutiák* Ágost.

* **Vizsgálat a Bazárépítésénél.** A színház mellett épülő bérbazár építése ellen már sok panasz merült fel. A panaszok szerint az építést nem a mellett az elővigyázat mellett végzik, a mint a szabályok előírják. A tegnapi szerencsétlenség is ennek a gondatlanságnak a következménye. Dr. *Bulyovszky* József polgármester az építésnél előfordult szabálytalanságok és mulasztások miatt a Bazár építését beszüntette s ma, péntek délelőtti 11 órára szakértői szemlélet rendelt el. Ez alkalommal az egész építkezést és különösen a kapu bejárat tetőjének beomlását vizsgálják felül.

* **Mangra Vazul helynöksége.** Egyik minapi számunkban megírtuk, hogy *Mangra Vazul* nagyváradai gör. kel. püspöki helynöké váló választását megfélebbítették s az csak természetesen, hogy Goldisék lapja ezért szörnyen haragszik, valamint az is, hogy a főudvarmesteri lap paktumot lát fenforogni most már *Szell*

miniszterelnök és a román tulzók között. A felelősség, melyet a nagy-szebeni nemzeti színművészek fog tárgyalni, hivatkozik a konzisztórium egy hétéves határozatára, melylyel Mangrát fölfüggesztette állásától. A határozat e része a következő:

»Mint hogy Mangra Vazul szerzetes és teológiai tanár a legveszedelmesebb román nemzeti agitátor és provokáló módon a legveszedelmesebb politikával állandóan foglalkozik, ez pedig egyáltalán nem fér össze szerzetesi voltával és viselt tanári állásával, minthogy továbbá attól lehet tartani, hogy nevezett szerzetes és szemináriumi tanár e veszedelmes tanokat tanítványai közt is propagálni fogja: kéri a magyar kormány és állhatatosan követeli, hogy őt tanári állásából mozdítsák el s helyezték oda, hol nem lesz alkalma e veszedelmes tanokat terjeszteni. A konzisztórium ezért elhatározta, hogy az ellene indított fegyelmi vizsgálat befejeztéig, 1893. szeptember 1-től további rendelotig Mangra Vazul megfosztja szemináriumi tanári állásától s a hodos-bodrogi zárdába internálja»

* **Ismét pestis.** A *Port Saidban* ismételt előfordult pestises halálesetek következtében a kereskedelmi miniszter megtiltotta egyes áruk és tárgyaknak onnan Magyarországra való hozatalát.

* **Hamis pénzek Nagyváradon.** A váradai rendőrséghez nem rég és még ma is egyre-másra érkeznek panaszok a hamis ezüst forintok miatt. A rendőrség a hamis ezüst forintosokat megvizsgálás végett felküldte a körmöczbányai m. kir. pénzverde hivatalhoz, a honnan ma érkezett le a válasz. A vizsgálat a forintosokat egytől-egyig hamisaknak találta s a hivatal átíratában megjegyzi, hogy az egész ország el van most árasztva ilyen hamis forintosokkal, de legtöbb érkezett *Gyuláról* és *Nagyváradról*, azért azt hiszi, hogy a hamis pénzverők e két város valamelyikében, vagy ezek környékén rejtőznek. A rendőrség a legszélesebb körű vizsgálatot indította meg a pénzverők kézrekerítése iránt.

* **Elutasított kérelem.** A m. kir. kereskedelmi miniszter *Szalárd* község kérelmét két országos vásár engedélyezése iránt elutasította.

* **A juhász érdemkeresztje.** Ritka kitüntetés közöl ma a hivatalos lap. Nem a kitüntetés nagysága adja meg annak becsét, hisz az érdemkereszt legalsó neméről van szó, hanem az a körülmény, hogy az érdemkeresztet egy juhász kapta. A legfelsőbb kézirat következőképpen hangzik:

»Személyem körüli magyar minisztérem előterjesztése folytán *Gyermán* Gábor drági lakos uradalmi juhásznak nyolczvan évet meghaladó hű szolgálata elismerésül az ezüst érdemkeresztet adományozom.

Kelt Berlinben, 1900. május hó 6-án.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Gróf *Széchenyi* Gyula, s. k.

* **Térzene.** A 37 gy. ezred zenekara kedves idő esetén ma d. u. 6 órától 7-ig a *Széchenyi-téren* játszik.

* **Az örült.** Budapesten a *Ferencz József* téren tegnap este nagy feltűnést keltett egy uriasan öltözött középkori, intelligensnek látszó ember, a ki ide s tova szaladgált az utcán, mintha valamit keresne. A közönség figyelmeztette a sarki rendőrt a feltűnő viselkedésű emberre, a ki a rendőr kérdésére kijelentette, hogy eltemetett leányát keresi. A rendőr rögtön tisztában volt a helyzettel s bekísére az idegen uri embert a főkapitányságra. Itt a rendőrorvos megvizsgálta s konstata, hogy a szerencsétlen ember elméje megzavarodott. Hogy mi a neve s honnan való, azt nem sikerült belőle kivenni. Állítólag *Dukán* lakik, a hol a község jegyzői irodában volt alkalmazva. A rendőrség a lipómezei tébolydába szállíttatta.

* **Falomlás a Bérbazár építésénél.** A Bérbazár építésénél történt balesetet tárgyaló cikkünkre a következő nyilatkozatot vettük:

Tekintetes Szerkesztőség!

Sziveskedjék becses lapjában alábbi nyilatkozatunknak helyet adni.

A bazár építkezési falbeomlásról közölt hírlapi cikkekre ezuttal csak annyiban kívánunk reflektálni, hogy kijelentjük, miszerint a boltív teljesen új és szilárd anyagból a szerkezeti szabályoknak megfelelőleg lett építve a melynek elbírálását nyudodtan bocsájítjuk az e tárgyban holnapra összehívott építési szakbizottság elé. A bedőlés okairól ezuttal nem nyilatkozunk fentartván azt a holnapi szakbizottságnak, nehogy ez által véleményében bárkit is legkevésbé befolyásoljunk.

Kiváló tisztelettel

Színház és Bazárépítési vállalat.

* **Állami segély iparostanoncziskoláknak.** A m. kir. kereskedelmi miniszter az 1899/900. tanévre a *margittai* és *nagy-szalontai* iparostanoncziskolának 400—400 korona segélyt adományozott.

* **Régi magyar kalendárium.** Érdekes régi kalendárium került most napfényre egy öreg lelkész könyvtárából. 1790-ből való, alakja kis zsebkönyvhöz hasonlít. Az első lapján ez a cím olvasható fekete és piros betűkkel:

»Házi és uti új és ó Kalendárium Krisztus Urunk Születése után 1790-ik esztendőre«. Ezután a naptári rész következik, melyet érdekessé tesznek az egyes hónapokhoz fűzött versek. A többi közt így szól márcziusi vers:

Nem hagyja el soha Farkas farkasságát;
Barna, barnaságát; róka rókaságát,
Bár bors-törőbe törd eb'feje vadságát,
Meg nem jobbithatód vére' hamisságát.

A májusi vers is érdekes:

A pénz emberség ma, a ruha tisztesség,
Ur a' neve kinek pénzében a' bőség,
TE a' neve a' kit le-nyom a' szegénység,
Tsak a' ringye rongya más keserves szükség.

A leányokra is gondolt a versek írója; október havában így emlékezik meg róluk:

A' ki kerül hátra, nem esik utában,
A' ki imádkozik, nem késik dolgában,
A' ki várakozik, még jót nyér vártában,
Várt Leány várat nyér, nem marad pártában.

Elmondja ezután a kalendáriumcsináló, hogy a farsang 6 hétig tartott, a fiatalság tehát eléggé kimulathatta magát. A leányok közül pedig azok, kik nem mentek férjhez a farsang alatt, vagy nem lettek jegyesek, vigasztalást találhattak az októberi kadenciájában.

* **Halálos szerencsétlenség.** *Csernus* Pál czeplédi születésű 69 éves vasuti váltóőr, tegnap este halálos végű szerencsétlenség áldozata lett. A szerencsétlen ember a Ferenczvárosi rendező pályaudvarban, kocsi összekapcsolásával foglalatokodott. E közben a 3041. számú tartalékmozdony robogott végig a szomszédvágányon, a mit *Csernus* észre nem vett s a mozdony kerekerei alá került. A vasóriás annyira összeroncolt a szegény embert, hogy ott a helyszínén nyomban meghalt. A vizsgálatot rögtön megindították s konstata, hogy a váltóőr saját vigyázatlanságának lett áldozata. Holttestét a törvényszéki bonczterembe vitték.

Véres harczok Mafeking körül.

London, május 17. *Mafeking* körül ma ismét véres harcz volt, melynek részletei még hiányzanak s ezzel együtt a működő haderők nevei is. Az újabb harczokról csak az érkezett, hogy egy angol csapat megkísérelte az elvesztett *Mafeking* visszafoglalását, a támadást azonban a búr haderő véresen visszaverte. A támadó angol csapat nagy veszteséget szenvedett.

vedett és több angol katona fogságba esett.

New-York, május 16. Krüger elnök a következő táviratot küldte a dél-afrikai köztársaságok küldöttségének:

— Igazságosság és jogosság legyen veletek.

Washington, május 16. Három szenátor, három képviselőházi tag és számos polgár esztőtökön New-Yorkba megy, hogy idekísérje a bírók követeit, kik pénteken délután érkeznek ide. A küldöttség szombaton látogatja meg Mac Kinley elnököt. Vasárnap este az Operaházban nagy népgyűlés lesz, a melyen a bírók, szenátorok és képviselők fognak beszélni.

Washington, május 16. A külügyminiszteriumnak nincs tudomása arról, hogy Lourenzo-Marquezból visszatartottak amerikai huskonzerveket, de azért elismeri a miniszterium Portugáliának azt a jogát, hogy az áruátvitelt megakadályozza. Ha a lorenzo-marquezi amerikai konzul ilyen eljárás ellen óvást emelt volna, a kormány nem támogatná.

Bristol, május 16. Hichs-Beach pénzügyminiszter beszédet mondott, a melyben annak a reményének adott kifejezést, hogy a háboru felhői nemsokára el fognak oszlani. Oranje szabadállam már tényleg annektálva van. Reméli, hogy nemsokára hirt kapnak Mafeking felszabadításáról, a melynek hősi védői hallhatatlan dicsőséget szereztek. A haditengerészet kiadásainak szaporítását lehetségesnek tartja, ellenben nem hiszi, hogy az állandó, hadsereget nagy mértékben kellene szaporítani. Angliának tovább is számítania kell a miliciára és az önkéntesekre.

Igazságszolgáltatás.

A törvényszéki szünidő szabályozása. Az igazságügyminiszter rendeletet bocsátott ki, melyben szabályozza a törvényszék biráinak és egyéb személyzetének adandó vakációk ügyét. Eddig az volt a gyakorlat, hogy a törvényben meghatározott 6 heti szabadságidő május—október hónapokban adatott ki, most azonban az igazságügyminiszter úgy határozott, hogy mivel az elsőfolyamdasu bíróságok ügymenete a bírói erők együttlétét leginkább *julius—szeptember* hónapokban nélkülözheti, ennél fogva óhajtandó, hogy a bírói kar egyik fele a határidő *első felében*, a másik fele pedig a határidő *második felében* töltsse ki 6 heti vakációját. Senki sincs jogositva e 6 heti határidőn túl távol lenni még az esetben sem, ha orvosi bizonyítvánnyal igazolja is betegségét. Súlyos betegség esetében az illető szabadságolt orvosi bizonyítvánnyal ellátott kérvényét oly időben tartozik felsőbb illetékes hatóságához felterjeszteni, hogy az arra adott választ megkaphassa, mielőtt szabadságideje lelet volna.

Élet-halál harc a tehén áráért.

F. hó 28-án egy rablás ügyében mond ítéletet a nagyváradi esküdtszék.

Popa Vaszali izsópallagi lakos a f. év márczius havában a vásárról sietett haza. Eladta tehenét s az árát mintegy 127 forintot egy zacskóba a mándlija belső zsebében szorongatta. Az uton találkozott Tank Vaszallal, a ki felhívta őt a szekérre, a hol már Boros Vaszali ült és így hárman mentek hazafelé. Tank Vaszali megsejtette a Popa Vaszali mándlijának titkát és minden szó nélkül bírókra kelt vele, hogy elragadja tőle a tehén árát. Popát fojtogatni, tülegetni kezdte Tank,

de végre ott termett Nagy György izsópallagi lakos és véget vetett a kínos utazásnak.

Elsikkasztott kauczió. Számon se lehet tartani, hogy kaucziósikkasztásokért hány-szor ítéltek ei Tóth Pált, a néhai *Népezer* hirhedi redaktorát. Tegnap újra efajajta baja volt s a mikor feleletre vonták, fura mesét hallottunk a védelmére. Hatszáz forintról volt szó, a mit *Vokovits* Lólától kapott Tóth kauczió fejében s pénz persze odaveszett.

Tóth Pál, a ki minduntalan lapvállalatokba fogott, 1894-ben fölkereste volna gróf *Szapáry* Gyula akkori miniszterelnököt s közölte vele, hogy miután a napilapok pártállásuk szerint közlik az országgyűlési beszédeket, ő olyan lapot indít, a mely a beszédeket szószerint hozza. Vállalatához állami szubvenziót kért. Szapáry gróf állítólag megígérte az anyagi támogatást, de röviddel rá — megbukott.

Szapáry után dr. *Wekerle* Sándor lett a miniszterelnök s mivel az Országgyűlési tudósító akkor már megvolt, a szubvenziót hiába sürgette Tóth. *Wekerle*, mikor a vállalkozó szellemű ember hozzá fordult, így szólt volna: — Még meg sem melegedtem a bársonyszékben, máris zaklat? Várjon egy kicsit, majd meglátjuk!

De Tóth Pálnak, ha türelme lett volna is, anyagi ereje nem volt ahhoz, hogy várjon. Elfogyott a pénze — a mint mondja — kerek summában 42.000 forint. Ebben a szorongatott helyzetében nyult ahhoz a 600 forintos takarékkönyvecskéhez, a melyet a kaucziókép vett át *Vokovics* Lólától, a kit lapja kiadóhivatalában alkalmazott.

A mai tárgyaláson, melyen a panaszt dr. *Hoffmann* Arthúr ügyvéd képviselte, a vádlottat pedig dr. *Rácz* Géza védelmezte, a törvényszék Tóth Pált egy havi fegyházra ítélte. Ugy az elítéltet, mint dr. *Daróczy* kir. alügyész is felebbezett.

TAVIRATOK.

A váci püspök esküje.

Budapest, május 17. (Saj. tud. táv.) *Csáky* gróf, az új váci püspök ma délelőtt tette le az esküt a király előtt. Az eskünél *Andrássy* Aladár gróf funkcionált, jelen volt *Wlassics* kultuszminiszter is.

Ismét házassági hir.

Bécs, május 17. (Saj. tud. táv.) Hir szerint *Ferencz Ferdinánd* trónörökös mostoha anyja *Mária Terézia* hercegnő férjhez megy gróf *Cavriani* László főkamráshoz. Az eljegyzés már megtörtént.

Öngyilkos árvaszéki ülnök.

Zala-Egerszeg, május 17. (Saját tud. távirata.) *Szamecz* Károly árvaszéki ülnök agyonlötötte magát. Még csak 35 éves jómódu ember volt, fiatal neje és gyermekei vannak.

Obstrukció a lex-Heintze ellen.

Berlin, május 17. Ma folytatták a lex-Heintze elleni obstrukciót teljes apparátussal. A Ház ülésterme zsúfolásig van, a »mezei hadak« mind fölvonultak. A karzat szinte roskadozik a nagyszámu közönségtől. Az obstrukció tervszerűen van vezetve, minden napnak meg vannak a maga *agyonbeszélői*.

A román király Fiumében.

Fiume, május 17. A román királyi pár és a trónörökös pár ma reggel utazott haza Fiuméből. Abbáziából *Szapáry* László gróf kormányzó kísérte őket hajón Fiuméba, a *Stefánia*zmolóra, a hol hét kocsiálló udvari vonat várta a királyi családot. A pályaudvaron

megjelentek: Vallentsits polgármester, Gaál és Csöke miniszteri tanácsosok, Kuranda, az *Adria* vezérigazgatója és más előkelőségek. Mielőtt a királyi pár felszállt, a király és a királyné melegen megköszönte Szapárynak, hogy abbázi tartózkodásukat annyira kellemessé tette. Azután a király kezét fogott az ott lévő urakkal és mindegyikkel beszélgetett. A vonat, a melyet Leitner zágrábi üzletvezető vezet, fél 10 órakor indult el Fiuméből, este 10 óra 15 perczkor érkezik Budapestre és holnap este 6 órakor Bukarestbe.

Pestis.

Konstantinápoly, május 17. Egy Szmirnából érkezett újabb bakteriológiai jelentés azt mondja, hogy a Szmirnában gyanus tünetek között megbetegedett embereken a pestis bacillusait konstatálták. A közegészségügyi tanács, ma rendkívüli ülést tartott és elhatározta, hogy azokat az utasokat, a kik hajóval érkeznek Szmirnából, a klazomenei kórházban 48 órai megfigyelésnek vetik alá. Azokat az utasokat akik vasuton utaznak el Szmirnából, szintén orvosi megfigyelés alá helyezik és rendeltetésük helyén is orvosi felügyelet alatt tartják. A Szmirnából elinduló vonatokat orvosok kísérik. Szmirnából jövő árukat az első kikötőben, a melybe elindulásuk után érnek, orvosilag megvizsgálják. A Szmirnából jövő gőzhajók helyiségeit fertőtlenítik és az esetleg talált patkányokat elpusztítják. Szmirnában konstatálják, hogy ott temérdek patkány pusztul el.

Törvényjavaslat a bányamunkásokról.

Bécs, máj. 17. A földmivelésügyi miniszter ma terjesztette a képviselőház elé azt a törvényjavaslatot, a mely a bányákban dolgozó munkásokról szóló 1884. július 21-iki törvénynek a gyermekek és nők foglalkozására, továbbá a napi munkaidőre és a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó részét módosítja. A törvényjavaslat azt az elvet mondja ki, hogy a földalatti kőszénbányákban dolgozó munkásokra nézve a munkaszak nem haladhatja meg a 9 órát, holott eddig a munkaszak 12 óra volt 10 órai tényleges munkaidővel. A munkaszak a leszállás megkezdődésétől a felszállás befejezéséig számítódik. Az üzem természetéből folyó és egyéb szünetek nem számítódnak bele a munkaszakba, kivéve a felszinen töltött szüneteket, a mely esetben a felszállással és újabb leszállással eltöltött idő sem számítódik bele a munkaszakba. Kivételesen 9 óránál hosszabb munkaszak is megengedhető, ha eddig is úgy volt és ha a 9 órai munkaszak életbeléptetése vagy általában az eddigi munkaszak megrövidítése akár műszaki, akár gazdasági szempontból veszélyeztetné az üzemet. Ilyen kivétel akár valamennyi bányamunkásra nézve, akár egyes kategóriákra nézve engedélyezhető. Ez az engedély csakis az említett műszaki vagy gazdasági viszonyok tartamára szólhat, de előbb nemcsak a vállalkozót, hanem a helybeli munkásbizottságot is meg kell hallgatni. A törvényjavaslatban felsorolt többi kivételek, nevezetesen azok, a melyek az alpesi magas fekvésű bányákra vagy rendkívüli eseményekre, vagy ideiglenes sürgős szükséglet esetére vonatkoznak, megegyeznek az 1884. július 21-iki törvény megfelelő rendelkezéseivel, valamint hogy a javaslat általában csak az 1884-iki törvény 9. §-ának a földalatti kőszénbányákban dolgozó munkásokra vonatkozó rendelkezéseit módosítja. A törvény egy évvel a kihirdetés után lépne életbe.

Öngyilkos hadapród.

Pécs, május 17. (Saját tud. táv.) *Jerfy* Andor 18 éves másodéves hadapród a pécsi hadapród-iskolában melbe lölte magát, rögtön meghalt. Az öngyikos fia a győri kereskedelmi kamara elnökének. Öngyilkosságának oka ismeretlen.

Spanyolország.

Madrid, május 17. Az *Alfonz* királynak adományozott Szent István-rend ünnepies átadásán jelen volt a királyi család, továbbá a külügyminiszter és a főbb udvari méltóságok. Az ez alkalommal mondott beszédekben mindkét részről megerősítették az Ausztria-Magyarország és Spanyolország között fennálló barátságot.

KÖZGAZDASÁG.

Uj gyár a megyében.

A *Jádvölgyön* egy új gyár van alakulóban, *acetylén*-gyár, mely a nyáron már teljesen fölépül és megkezdí működését. Az új gyár közigazgatási bejárása tegnap ment végbe. A szakértők állítása szerint a hely igen *alkalmas* az acetylén-gyár alapítására, mesze különösen jó, az üzemhez szükséges villamos erőt pedig a Jád-patak útján nyerik. A gyárnak igen szép jövője van, mert ez a *harmadik* acetylén-gyár az egész országban és ez előnyös helyzeténél fogva vetekedik a másik kettővel.

Nagyváradí hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradí piaczon 1899. május hó 15-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 14.60—14.80. Kétszeres buza 11.80—11.20. Rozs 11.40—11.—. Arpa 11.20—10.10. Zab 9.60—9.30. Tengeri: 11.20.—10.50. Borsó 30.—. Lencse 34.—. Bab 12.60. Köleskása 24.—. Burgonya 4.—. 100 kiló lángliszt 27.—. zsemlyelisz 25.—. fehérkenyér liszt 24.—, barnakenyér liszt 21.—. széna fuvarral 4.—, szalma 1.— Szalonna 108.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. bükkfa 6.40, tölgyfa 6.—, cserfa 6.60, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.90, Lámpaolaj —.86. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.64, Szilva-pálinka 1.80. Szesz 1.90. 1 mm. kősó 21.50, nyers fagyú —.46. olvaszt. fagyú 64.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 64.—, új bor 44.—, mész 2.50, kemény faszén 3.50, puha faszén 3.—, kendermag 22.—. köles —. repce —.—, dió 60.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 50.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 20, szalonna 1.12, sertéshus 1.—4, juh-hus 68, veres hagyma 16, fog-hagyma 48, bors 2.—, paprika 2.40, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 44, mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1899. évi május hó 15-ről. Tiszta buza körülbelül 480 hltr, kétszeres buza 120 hltr, rozs 230 hltr, árpa 110 hkl. zab 140 hltr, tengeri 290 hltr, burgonya 350 hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 82 drb, félhizott 170, sovány 190, süldő 380, malacz 550, hizott marha 17, jármás ökör 370 fejős tehén 210, borju 270, bivaly 9, juh és kecske 350, ló 297.

Reich Jenő és Társa

Tőzsdé jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Értéktőzsdé.

Budapest, május 17.

Oszták hitel	—	—	—	—	—	728.10
Magyar hitel	—	—	—	—	—	725.—
Allamvasut	—	—	—	—	—	687.75
Rimamurányi	—	—	—	—	—	586.—
Magyar jelzalog	—	—	—	—	—	453.—
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—	—

Határidők.

Budapest, május 17.

Buza októberre	—	—	—	—	—	8.02
Buza áprilisra	—	—	—	—	—	7.84
Uj tengeri	—	—	—	—	—	5.50
Rozs okt.	—	—	—	—	—	7.12
Zab okt.	—	—	—	—	—	5.80
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. május 17-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	—	97.—
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	—	91.50
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	—	—	—	—	—	101.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	—	99.—
Magyar keletvasuti államkőtvény 1876-ból	—	—	—	—	—	97.50
Magyar földterhermentesítési kőtvény 4%	—	—	—	—	—	92.25
Italméresi jog megváltási kőtvény	—	—	—	—	—	98.—
Horváth-szlavón földterhermentési kőtvény	—	—	—	—	—	99.—
Magyar nyeresemény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	—	158.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	—	137.—
Oszták járdék papírban	—	—	—	—	—	97.60
Oszták járdék ezüstben	—	—	—	—	—	97.50
Oszták járdék aranyban	—	—	—	—	—	96.75
Oszták korona járdék	—	—	—	—	—	97.—
Oszták államsorsjegyek	—	—	—	—	—	135.—
Oszták magyar bankrészevény	—	—	—	—	—	17.75
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	—	725.—
Oszták hitelintézet részvény	—	—	—	—	—	722.—
Párisi vista	—	—	—	—	—	96.85
20 frankos arany (Napoleond'or)	—	—	—	—	—	19.26
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	—	118.20
London vista	—	—	—	—	—	242.70
20 márkás arany	—	—	—	—	—	23.66

Á szerkesztőháztól felelős.

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest k.p.u.—Nagyvárad—Kolozsvár						Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest						Püspök-Ladány—Debreczen—Ermihályfalva.							
Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.	V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
B.-Pest kpu. ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rákos	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ujszász	8 28	10 59	3 32	8 40	10 55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szolnok	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szajol	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
P.-Ladány	10 43	2 00	5 28	11 53	12 55	4 54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Báránd	—	2 12	—	12 07	—	5 11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sáp	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Ujfalu	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Péterd	—	3 00	—	1 00	—	6 15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Keresztes	—	3 12	—	1 14	—	6 31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bors	—	3 25	—	1 28	—	6 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Püspöki	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	—	2 06	2 18	12 25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Velenceze	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F.-Vásárhely	—	4 16	—	2 41	—	12 45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Telegd	12 48	4 38	—	3 03	2 50	1 12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Élesd	1 02	4 56	—	3 21	3 04	1 37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rév	1 26	5 20	—	3 45	3 26	2 10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csucsá	2 16	6 31	—	4 53	4 16	3 49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Hunyad	2 49	7 16	—	5 32	4 52	4 48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jegenye	3 15	7 49	—	5 01	—	5 34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	—	6 59	5 55	7 04	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár ind.	—	—	—	—	—	—	5 23	7 00	12 33	6 13	11 01	—	—	—	—	—	—	—	—
Jegenye	—	—	—	—	—	—	6 11	7 59	11 14	7 16	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Hunyad	—	—	—	—	—	—	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20	—	—	—	—	—	—	—	—
Csucsá	—	—	—	—	—	—	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	—	—	—	—	—	—	—
Rév	—	—	—	—	—	—	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34	—	—	—	—	—	—	—
Élesd	—	—	—	—	—	—	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48	—	—	—	—	—	—	—
M.-Telegd	—	—	—	—	—	—	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01	—	—	—	—	—	—	—
F.-Vásárhely	—	—	—	—	—	—	6 49	—	11 01	—	10 27	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Velenceze	—	—	—	—	—	—	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	—	—	—	—	—	—	—
Nagyvárad érk.	—	—	—	—	—	—	7 16	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31	—	—	—	—	—	—	—
Nagyvárad ind.	—	—	—	—	—	—	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	—	—	—	—	—	—	—
B.-Püspöki	—	—	—	—	—	—	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	—	—	—	—	—	—	—
Bors	—	—	—	—	—	—	2 47	—	11 54	—	11 22	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Keresztes	—	—	—	—	—	—	3 12	—	12 05	—	11 37	—	—	—	—	—	—	—	—
M.-Péterd	—	—	—	—	—	—	3 30	—	12 17	—	11 50	—	—	—	—	—	—	—	—
B.-Ujfalu	—	—	—	—	—	—	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	—	—	—	—	—	—	—
Sáp	—	—	—	—	—	—	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	—	—	—	—	—	—	—
Báránd	—	—	—	—	—	—	5 01	—	1 01	—	12 41	—	—	—	—	—	—	—	—
P.-Ladány	—	—	—	—	—	—	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	—	—	—				